

Opdrachtenkaart 4

Verzet – 1943-1944

A. In gesprek

Verdeel de klas in tweeën. De ene kant staat voor 'Mee eens' de andere kant staat voor 'Niet mee eens'. Lees een stelling van een kaartje voor. Iedereen mag zelf even goed nadenken over de stelling. De stellingen zijn niet goed of fout, het is ook geen wedstrijd wie het eerst een mening heeft. Misschien twijfel je? Dan kun je een beetje in het midden gaan staan. Bedenk wat je kunt zeggen over je keuze. Je mag anderen ook vragen stellen over hun keuze. Bijvoorbeeld:

- Kun je dat uitleggen? Wat bedoel je met...
- Waarom denk je dat? Kun je een voorbeeld geven?
- Is dat altijd zo? Kan het tegenovergestelde waar zijn? Stel je voor dat... Wat als...?
- Geldt dat dan ook voor...? Betekent dat...?

Als jullie over een stelling genoeg hebben gezegd, bedenk dan: Hoe ging het gesprek? Ben je wijzer geworden? Denk je nu misschien anders; wil je nu misschien op een andere plek staan? Wat was jouw inbreng?

B. Bij een bron

In de Tweede Wereldoorlog kon je op straat zomaar worden aangehouden door soldaten. Je moest dan je persoonsbewijs laten zien. Onderduikers en andere mensen die gezocht werden door de Duitsers (zoals mensen die bij het verzet zaten) wilden natuurlijk niet opgepakt worden. Daarom maakte het verzet voor hen valse persoonsbewijzen. Met hun eigen foto, maar met een andere naam.

Er kwamen in de oorlog ook kinderen zonder ouders naar Fryslân om onder te duiken, vaak ook Joodse kinderen. Ze kwamen wonen bij een Fries gezin dat dan net deed alsof de kinderen familie waren. De kinderen kregen dan ook een andere naam: Deborah kon zomaar Dieuwke worden, of Izaak werd Ytsen. Ook de achternaam werd veranderd. Geen Joodse naam meer zoals Polak of Cohen, maar een Friese: bijvoorbeeld Dykstra of Boersma.

Bekijk het persoonsbewijs van Haitze Wiersma. Je vindt het in de 'Oarloch yn 'e klasse'-box en op oarlochyneklasse.frl. Haitze was politiemann en raakte betrokken bij het verzet. Hij werd een leider in het verzet en moest regelmatig op reis voor overleg. Maar de bezetter kwam erachter! Natuurlijk wilde Haitze niet worden opgepakt, dus kon hij niet meer met zijn echte persoonsbewijs over straat. Binnen het verzet had hij ook een schuilnaam: 'Koos'. Uiteindelijk wist niemand zijn echte naam meer.

De man op de foto is steeds Haitze Wiersma.

- Wat zijn de verschillen?
- Wat moet er op een persoonsbewijs staan om het echt te laten lijken?
- Waarom was het nodig dat niemand de echte naam van Haitze wist?
- Wat denk jij: hoe zou het zijn als niemand je echte naam meer weet?

Stel: jij zou moeten onderduiken en ze moeten een nieuwe naam voor je bedenken. Wat zou er aan de hand kunnen zijn waarom jij moet onderduiken? Hoe zou jouw vervalste persoonsbewijs eruit zien? Waar zou je nieuwe naam aan moeten voldoen?

Maak je eigen vervalste persoonsbewijs.

C. In de omgeving

In veel Friese plaatsen waren verzetsmensen actief. Verzet was er in het groot en in het klein. Er waren mensen die het Duitse leger wilden saboteren of persoonsbewijzen vervalsten. En ook mensen die hun radio verstopten en daarmee stiekem naar Radio Oranje en koningin Wilhelmina luisterden. Ook af en toe een pan eten brengen bij een gezin waar onderduikers zaten, was een vorm van verzet, net als de letters OZO (de afkorting van 'Oranje Zal Overwinnen') ergens op schrijven.

Onderzoek:

- Was er in jouw woonplaats of jouw buurt ook verzet?
- Wat gebeurde er in jouw buurt aan verzet?
- Waren er in jouw buurt ook plaatsen waar onderduikers zaten?
- Zijn er in jullie omgeving ook monumenten voor verzetsstrijders?
- Wat is het verhaal van die verzetsstrijders?

D. En nu?

In de oorlog kwam er natuurlijk nieuws van alle kanten. Er waren nieuwsberichten van de Duitsers, nieuwsberichten van het verboden Radio Oranje en illegaal nieuws dat via de pamfletten bij de mensen kwam. Dat nieuws was niet allemaal hetzelfde. Het Duitse nieuws meldde bijvoorbeeld dat het goed ging met het Duitse Rijk en het nieuws op Radio Oranje vertelde dat de overwinning van de geallieerden vlakbij was. Het Duitse nieuws noemde de verzetsstrijders tegenstanders van de vrede. Ze pleegden immers overvallen en daarbij vielen ook wel slachtoffers! Maar het illegale nieuws noemde de verzetsstrijders juist helden. Het kon best ingewikkeld zijn om te ontdekken wat de waarheid was.

Tegenwoordig komt het nieuws ook op allerlei manieren op je af. Hoe weet je wat waar is? Het journaal op televisie? Het nieuws in de krant? De berichten op nieuwswebsites? En hoe zit het met sociale media? En nieuwsberichten die nep zijn voor de grap (denk bijvoorbeeld aan nieuws op 1 april)?

Je hoort veel over nepnieuws. Praat samen over de vragen:

- Wat is nepnieuws?
- Waarom zou iemand nepnieuws willen verspreiden?
- Hoe kun je nepnieuws herkennen?
- Zijn grappen ook nepnieuws?
- Heb je zelf weleens (per ongeluk of expres) nepnieuws verspreid?

Bekijk het filmpje van Schooltv over nepnieuws en speel de quiz. De link naar het filmpje is te vinden op oarlochyneklasse.frl.